cultuurloket

Het kunstenaarsstatuut

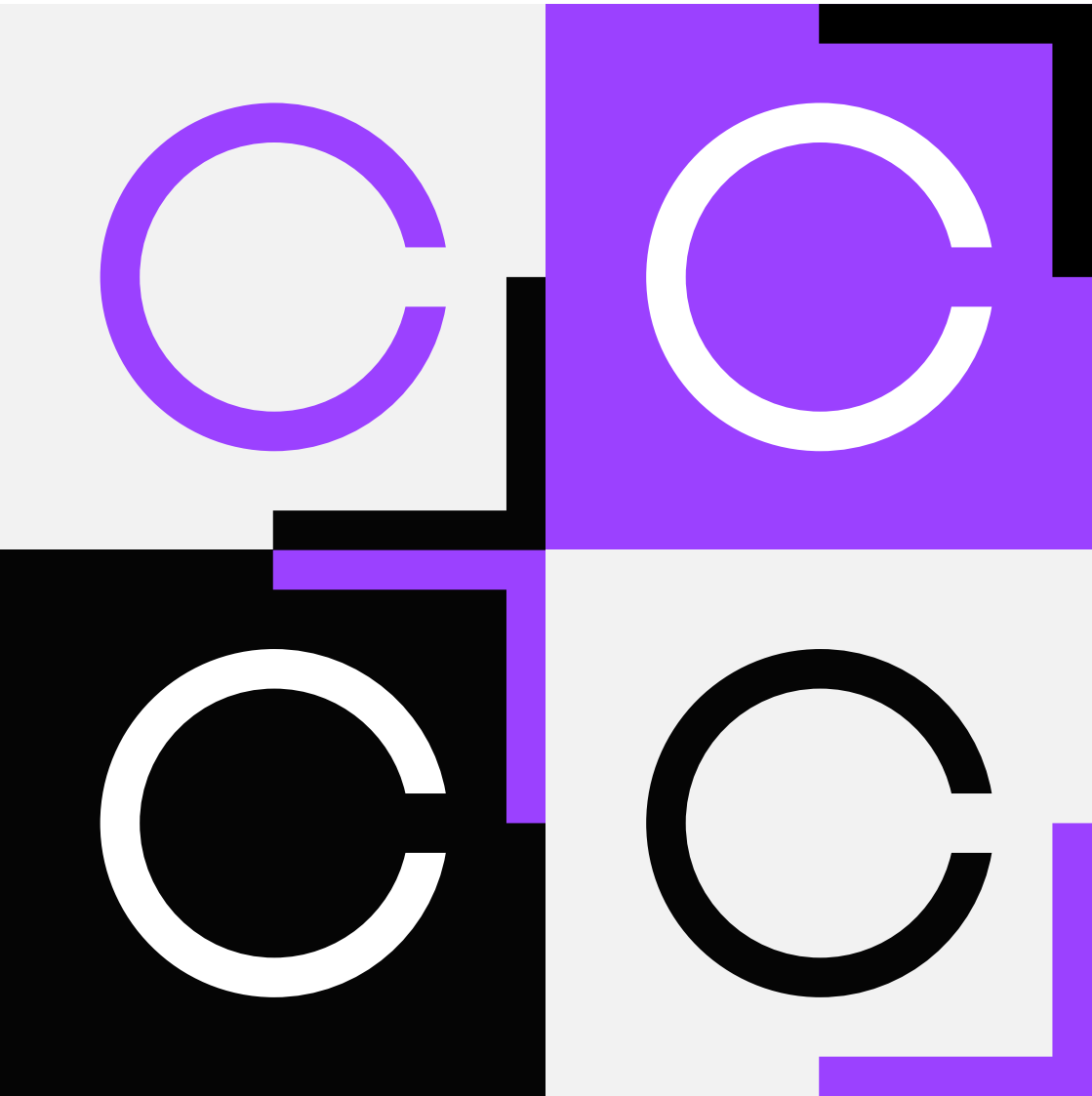

Inleiding

We krijgen bij Cultuurloket vaak vragen rond het kunstenaarsstatuut: wat is het precies, wie heeft er recht op en hoe kies je het juiste statuut als je als kunstenaar een beroepsactiviteit uitoefent. Deze brochure biedt een eerste antwoord op deze vragen en bundelt de basisinformatie omtrent het sociaal statuut van de kunstenaar. We vertrekken vanuit de vraag welke statuten er bestaan, wat het betekent om te werken als zelfstandige of als werknemer en belichten de specifieke voorwaarden die aan de verschillende statuten verbonden zijn.

De brochure richt zicht tot opdrachtgevers, kunstenaars en mensen die geïnteresseerd zijn in het kunstenaarsstatuut. Daarnaast wil de brochure verduidelijken hoe de individuele artistieke activiteit geïntegreerd is in de sociale zekerheid en welke implicaties dit met zich mee brengt.

De vraag welk sociaal statuut van toepassing is voor diegenen die prestaties leveren van artistieke aard, is essentieel maar complex. We moeten rekening houden met een brede waaier aan factoren die in sterke mate afhankelijk zijn van de individuele, actuele situatie waarin iemand zich bevindt en zijn/haar ambities. Er bestaan dus geen standaardformules of –oplossingen voor een eenvoudige totaalorganisatie.

Onze brochure is dus een startpunt, een basisdocument waarin we de krijtlijnen uittekenen van het beleid rond het kunstenaarsstatuut. Om je verder te informeren over je specifieke situatie kan je altijd terecht bij een van onze experten.

! De bedragen in deze brochure zijn onderhevig aan indexering. Check www.cultuurloket.be voor de meest actuele bedragen

Inhoudstafel

3 Inleiding

6 I. Wat is het kunstenaarsstatuut?

1. Een sociaal statuut
2. De artistieke activiteit binnen de bestaande sociale statuten

12 II. Prestaties van artistieke aard als werknemer of zelfstandige?

2.1. De Commissie Kunstenaars
2.1.1. Bevoegdheid
2.1.2. Samenstelling
2.2. Werken als werknemer
2.2.1. Rechten en plichten in de sociale zekerheid
Specifieke regel m.b.t. de toegang tot de werkloosheiduitskering
Specifieke regels m.b.t. de combinatie werkloosheidsuitkering en uitoefening van een artistieke activiteit
2.2.2. Belastingen
2.2.3. Werken onder een arbeidsovereenkomst
2.2.4. Werken onder artikel 1bis RSZ-wet (visum kunstenaar)
2.3. Werken als zelfstandige
2.3.1. Rechten en plichten in de sociale zekerheid
2.3.2. Belastingen
2.3.3. Kruispuntbank van Ondernemingen
2.3.4. Verklaring zelfstandige activiteit
2.4. De kleine vergoedingsregeling voor kunstenaars

33 III. Besluit

I. Wat is het kunstenaarsstatuut?

1. EEN SOCIAAL STATUUT

Binnen de sociale zekerheid in ons land kennen we 3 statuten:

- het statuut van werknemer
- het statuut van zelfstandige
- het statuut van ambtenaar

Het statuut waaronder men werkt, bepaalt de rechten en plichten[1] waarvan men geniet binnen de sociale zekerheid. De kernvraag luidt dus: onder welk statuut val ik? Het antwoord op deze vraag is in grote lijnen afhankelijk van de beroepsactiviteit en het al dan niet bestaan van een arbeidsovereenkomst.

Schema 1: statuten binnen de sociale zekerheid

[1] Zie ook FOD Sociale Zekerheid, De Sociale Zekerheid: alles wat je altijd al wilde weten, maart 2015, https://socialsecurity.belgium.be/nl/publicaties/alles-wat-je-altijd-al-wilde-weten-over-de-sociale-zekerheid

Algemeen geldt dat enkel diegenen die een arbeidsovereenkomst hebben met de opdrachtgever, onder het sociaal zekerheidsstelsel van de werknemers vallen. Het bestaan van een arbeidsovereenkomst[2] is dus doorslaggevend.

De vraag of men als zelfstandige of werknemer werkt, hangt samen met de vraag of er sprake is van gezag.

Onder 'gezag' begrijpen we de 'juridische mogelijkheid tot leiding en toezicht' (leiding m.b.t. respectievelijk de vrijheid van organisatie van de werktijd en het werk en toezicht m.b.t. de mogelijkheid een hiërarchische controle uit te oefenen). De gezagsuitoefening van de werkgever veronderstelt het recht om de leiding waar te nemen en toezicht uit te oefenen over de werknemer. De werkgever hoeft dit gezag echter niet voortdurend uit te oefenen. Het volstaat dat de werkgever de mogelijkheid heeft om de werknemer instructies te geven over de organisatie en de uitvoering van het afgesproken werk.

Of er sprake is van 'gezag' is dus een feitenkwestie die geval per geval door de rechter, of eventueel voorafgaand door de commissie ter regeling van de arbeidsrelatie[3], wordt beoordeeld. Dit betekent concreet dat er geen algemene regels[4] gelden omtrent gezag in kader van artistieke activiteiten.

Volgens de arbeidsrelatiewet kunnen partijen de aard van hun arbeidsrelatie vrij kiezen. Ze beslissen samen of ze werken in een relatie werkgever-werknemer of opdrachtgever–zelfstandige. Deze keuze wordt bevestigd in de concrete manier waarop het werk wordt uitgevoerd. Indien een conflict zou rijzen bij de concrete uitvoering van de overeenkomst dan kijkt men in eerste instantie naar de kwalificatie door de partijen en wordt nagegaan of er sprake is van 'gezag'.

[2] Een arbeidsovereenkomst is een overeenkomst waarbij een persoon (de werknemer) zich ertoe verbindt arbeidsprestaties te leveren in ruil voor een loon, ten bate en onder het gezag van een andere persoon (de werkgever).

[3] http://commissiearbeidsrelaties.belgium.be/nl/

[4] Cass. 4 april 1963, TSR 1963, 193. ("Wie onder het gezag van een ander werkt, geeft hierdoor zijn totale vrijheid niet op. Artiesten, die in de uitoefening van hun kunst een zekere vrijheid genieten, kunnen zich in ondergeschikt verband bevinden.")

Men kan slechts in enkele specifieke gevallen en onder bepaalde omstandigheden afwijken van het criterium 'gezag'. Dit is onder andere het geval bij prestaties van artistieke aard.

2. DE ARTISTIEKE ACTIVITEIT BINNEN DE BESTAANDE SOCIALE STATUTEN

Het arbeidsprofiel van de kunstenaar is een “grillig en gefragmenteerd arbeidsprofiel (o.a. door veelheid en diversiteit aan opdrachtgevers, onzekere en onregelmatige inkomsten van diverse aard, contracten van diverse aard). Dit bemoeilijkt de opbouw van een gepaste sociale bescherming. Het algemene werknemersstelsel noch het stelsel van de zelfstandige bieden de nodige oplossingen”.[5] Om de kunstenaars toch een passende bescherming te geven, sleutelde men gedurende verschillende jaren aan een specifiek statuut voor de kunstenaar.

Een eerste wettelijk initiatief om kunstenaars de bescherming van het werknemersregime te garanderen dateert van 1969.[6] Op basis van dit KB geldt dat schouwspelartiesten die tegen betaling zijn aangeworven om op te treden tijdens voorstellingen, onderworpen zijn aan het werknemersregime, ongeacht of er sprake is van gezag.

Eind 2002 bereikte men een akkoord over het artikel 1bis in de RSZ-wet, een specifieke regel die de bescherming van kunstenaars moet regelen. Deze wet geldt voor “iedereen die artistieke prestaties levert”.

Dankzij het artikel 1bis krijgt de kunstenaar de keuze om te werken als werknemer met een arbeidsovereenkomst, als zelfstandige of als werknemer onder artikel 1bis van de RSZ-wet. De kunstenaar kan dus ook in het geval dat een arbeidsovereenkomst onmogelijk is, kiezen voor de bescherming als werknemer.

[5] Zie ook A. Floreal en Y. Kherbache, “Het sociaal statuut van de kunstenaar – Van uitbreidingscategorie naar sociaal laboratorium.”, in R. Janvier, A. Van Regenmortel en V. Vervliet (eds.), Actuele problemen van het sociale zekerheidsrecht, Brugge, Die Keure, 2003, 478 – 480.

[6] KB 28 november 1969 tot uitvoering van de Wet van 27 juni 1969 tot herziening van de Besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, BS 5 december 1969, err. BS 22 december 1970 (hierna: KB 28 november 1969)

De bepalende factoren in deze keuze zijn:

het al dan niet werken in opdracht

het al dan niet aanwezig zijn van gezag

Schema 2: bepalende factoren voor het werken als werknemer, zelfstandige of werknemer onder art. 1bis van de RSZ-wet

Uit Figuur 2 blijkt duidelijk dat het kunstenaarsstatuut geen apart statuut is. Iemand die prestaties levert van artistieke aard wordt ingepast in een van de drie bestaande statuten en werkt onder het sociaal statuut van ofwel de werknemer ofwel de zelfstandige.

II. Prestaties van artistieke aard als werknemer of zelfstandige

In dit hoofdstuk bespreken we de specifieke rol van de Commissie Kunstenaars voor de sector, de fundamentele verschillen tussen het statuut van werknemer en zelfstandige en de specifieke regels die gelden met betrekking tot prestaties van artistieke aard.

2.1. DE COMMISSIE KUNSTENAARS

2.1.1. Bevoegdheid

De Commissie Kunstenaars speelt een belangrijke rol in de sociale zekerheidspositie van de individuele kunstenaar. In eerste instantie omdat de Commissie, met betrekking tot sommige van de haar toegekende bevoegdheden, juridisch bindende uitspraken kan doen m.b.t. de al dan niet artistieke aard van een prestatie. Zoals uit Figuur 2 blijkt, staat of valt alles met de vraag of de geleverde prestaties beschouwd kunnen worden als 'prestaties van artistieke aard'. Zij oordeelt of dit het geval is op basis van:

- De definitie in de sociale zekerheidswetgeving (artikel 1bis RSZ-wet) *De creatie en/of uitvoering of interpretatie van artistieke oeuvres in de audiovisuele en beeldende kunsten, in de muziek, de literatuur, het spektakel, het theater en de choreografie.*
- Haar huishoudelijk reglement volgens hetwelke de Commissie naast deze definitie[7]:
    - kan onderzoeken in welke mate het artistieke, technische en/of organisatorische aspect het evenwicht haalt tijdens de uitoefening van de activiteiten
    - zich kan laten inspireren door de wetgeving m.b.t. auteurs- en naburige rechten
    - rekening kan houden met de meest actuele aangewende vormen en technieken, technologieën, materialen die de aanvrager gebruikt om een artistieke prestatie/creatie te verwezenlijken

De in de RSZ-wet vervatte definitie, het huishoudelijk reglement van de Commissie Kunstenaars, haar beslissingen omtrent de aanvragen en eventuele betwistingen ervan

[7] Art. 17 KB tot goedkeuring van het huishoudelijk reglement van de Commissie Kunstenaars, BS 22 maart 2016.

zullen in de toekomst voor meer invulling zorgen van het begrip ‘prestaties van artistieke aard’.[8]

De Commissie Kunstenaars doet uitspraken met betrekking tot aanvragen voor en/of levert zij af:

- een visum kunstenaar (i.h.k.v. werknemer volgens artikel 1bis RSZ-wet);
- een kunstenaarskaart (i.h.k.v. de kleine vergoedingsregeling voor kunstenaars);
- een ‘verklaring zelfstandige activiteit’.

Naast (bindende) uitspraken over de al dan niet artistieke aard van de prestaties is de Commissie eveneens bevoegd voor:

- het verlenen van advies m.b.t. het sociale zekerheidsstatuut van de kunstenaar;
- het verlenen van advies m.b.t. regelgeving wanneer haar dat gevraagd wordt.

2.1.2. Samenstelling[9]

De Commissie Kunstenaars heeft 2 kamers, een Nederlandstalige en een Franstalige. In deze respectievelijke kamers zetelen telkens:

[8] Art. 1bis, §1, al. 3 RSZ-wet (“De Commissie Kunstenaars beoordeelt, op basis van de in het eerste lid bedoelde definitie en op basis van een methodologie vastgelegd in haar huishoudelijk reglement bekrachtigd bij koninklijk besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, of de betrokkene prestaties levert of werken produceert van artistieke aard in de zin van dit artikel.”)

[9] Art. 172, §1, eerste lid Programmawet I 24 december 22, BS 31 december 2002 (zoals gewijzigd bij Wet 20 juli 2015 houdende diverse bepalingen inzake sociale zaken, BS 21 augustus 2015) juncto KB 17 juli 2014 tot uitvoering en tot bepaling van de inwerkingsdatum van artikel 4, § 1 van het koninklijk besluit van 26 maart 2014 tot aanvulling van het sociaal statuut der kunstenaars en tot vaststelling van de nadere regels voor de toekenning van het visum kunstenaar en van de kunstenaarskaart, BS 7 augustus 2014.

1 vertegenwoordiger vanwege:

- RSZ (Rijksdienst voor sociale zekerheid);
- RSVZ (Rijksdienst voor sociale zekerheid voor de zelfstandigen);
- RVA (Rijksdienst voor arbeidsvoorziening);
- Vlaamse, respectievelijk Franstalige Gemeenschap.

3 vertegenwoordigers vanwege:

- Interprofessionele vakbonden;
- Werkgeversorganisaties;
- Artistieke sector.

2.2. WERKEN ALS WERKNEMER

Wanneer iemand prestaties van artistieke aard levert, werkt hij onder het sociaal statuut van ofwel de werknemer ofwel de zelfstandige. Wat betekent het nu precies om te werken als werknemer en welke rechten en plichten heeft een werknemer binnen de sociale zekerheid?

In dit hoofdstuk kijken we specifiek naar de situatie waarin een kunstenaar werkt als werknemer. Dit gebeurt wanneer artistieke prestaties geleverd worden in opdracht van een opdrachtgever en al dan niet met uitoefening van gezag door de opdrachtgever (zie figuur 3).

We lichten toe wat de rol is van het arbeidsrecht en welke regels van toepassing zijn bij een overeenkomst als werknemer onder artikel 1 bis RSZ-wet.

Schema 3: prestaties van artistieke aard geleverd onder het statuut van werknemer

2.2.1. Rechten en plichten in de sociale zekerheid

In het werknemersstelsel moeten zowel de werknemers als de werkgevers bijdragen betalen aan de RSZ. Het is de werkgever die verantwoordelijk is voor de inhouding van de bijdragen op het loon van de werknemer en de doorstorting ervan.

De bijdrage aan de RSZ bestaat uit een minimumbijdrage van 25% bovenop het brutoloon ten laste van de werkgever en een bijdrage van 13,07% van het brutoloon ten laste de werknemer (zie figuur 4).

Schema 4: prestaties van artistieke aard geleverd onder het statuut van werknemer

De bijdrage aan de RSZ worden verdeeld over de verschillende takken van de sociale zekerheid waarvoor een werknemer verzekerd is.

Het gaat om:

- pensioen;
- werkloosheid;
- arbeidsongevallenverzekering;
- beroepsziekteverzekering;
- gezinsbijslag;
- ziekte- en invaliditeitsverzekering;
- jaarlijkse vakantie.

Werkgevers kunnen met betrekking tot prestaties artistieke aard[10] genieten van een vermindering van de werkgeversbijdrage. Dit noemen we de doelgroepvermindering kunstenaars. Deze materie is een bevoegdheid van de gewesten.

[10] In dit kader wordt dezelfde definitie gehanteerd als vervat in art. 1bis RSZ-wet: *'artistieke activiteit : de creatie en/of uitvoering of interpretatie van artistieke oeuvres in de audiovisuele en de beeldende kunsten, in de muziek, de literatuur, het spektakel, het theater en de choreografie'.*

Meer info omtrent de berekening van deze vermindering vind je op de website van Cultuurloket.

Specifieke regels voor prestaties van artistieke aard in de werkloosheid
Een van de aspecten die vallen onder de rechten en plichten in de sociale zekerheid betreft de uitkering in geval van werkloosheid. Voor diegenen die prestaties van artistieke aard leveren gelden enkele uitzonderingen op de algemene regels.[11]

Deze uitzonderingsbepalingen maken het voor kunstenaars die activiteiten van artistieke aard verrichten en werken als werknemer, mogelijk om op dagen van inactiviteit een werkloosheidsuitkering op te nemen. Op die manier bouwen zij ook op die dagen rechten op voor de sociale zekerheid.

In de sector wordt de combinatie van prestaties van artistieke aard als werknemer met een werkloosheidsuitkering op dagen van inactiviteit vaak het 'kunstenaarsstatuut' genoemd.

We maken een onderscheid tussen regels m.b.t. de toegang tot de werkloosheid en regels m.b.t. de combinatie van een werkloosheidsuitkering met de uitoefening van de artistieke activiteit.

Specifieke regel m.b.t. de toegang tot de werkloosheidsuitkering
Om een werkloosheidsuitkering te krijgen, moet je aan de toelaatbaarheidsvoorwaarden voldoen én aan een van de algemene toegangsvoorwaarden.

Onder de toelaatbaarheidsvoorwaarden verstaan we onder meer: beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt, onafhankelijk van je wil werkloos zijn…

[11] *Infra*, 2.1. De Commissie Kunstenaars.

Daarnaast moet je dus aan één van de algemene toegangsvoorwaarden voldoen:

- ofwel heb je een bepaald aantal (gelijkgestelde, cfr. de cachetregel) dagen als werknemer gewerkt;
- ofwel is je inschakelingstijd na je studies afgelopen;
- ofwel heb je in het verleden rechten op werkloosheidsuitkeringen opgebouwd.

Sommige activiteiten worden vergoed op basis van een **taakloon** en niet op het aantal arbeidsuren of dagen dat je gewerkt hebt. Een taakloon wordt in de werkloosheidsreglementering als volgt gedefinieerd: “het loon dat door een werkgever wordt betaald aan de werknemer die een artistieke activiteit heeft verricht wanneer er geen rechtstreeks verband is tussen dit loon en het aantal arbeidsuren waaruit deze activiteit bestaat.”[12]

Om het aantal prestatiedagen te berekenen dat je kan inbrengen voor je werkloosheidsuitkering, gebruikt men de cachetberekening. Men houdt bij deze vergoedingswijze geen rekening met het aantal effectief gepresteerde dagen, wel met het verkregen brutoloon. Dit brutoloon deelt men door 60,10. Het quotiënt is het aantal dagen dat in aanmerking wordt genomen voor de berekening van de werkloosheidsuitkering.

Voorbeeld: Een muzikant ontvangt een taakloon van 405 euro bruto voor een optreden. 405 / 60,10 = 6,74 arbeidsdagen. Dus ook al wordt de artiest alleen de dag van het optreden als werknemer in dienst genomen, toch zal deze prestatie tellen voor 6,74 arbeidsdagen.

[12] Art. 10 MB 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, BS 25 januari 1992.

Specifieke regels m.b.t. de combinatie werkloosheidsuitkering en uitoefening van een artistieke activiteit

In sommige situaties kan een kunstenaar zijn/haar werkloosheidsuitkering combineren met de uitoefening van de artistieke activiteit. Deze combinatie bepaalt hoe hoog de uitkering is. Om te berekenen op welke werkloosheidsuitkering de kunstenaar recht heeft, wordt in eerste instantie een onderscheid gemaakt tussen artistieke activiteiten die wel en niet vergoed worden. Voor activiteiten die vergoed worden wordt vervolgens een onderscheid gemaakt tussen activiteiten die vergoed worden via de kleine vergoedingsregeling voor kunstenaars en via het ondernemen in bijberoep of als werknemer (zie Figuur 5).

Schema 5: factoren voor de berekening van de hoogte van de werkloosheidskering

Artistieke activiteit die niet wordt vergoed

Als je recht hebt op een werkloosheidsuitkering, mag je een artistieke vorming volgen of een artistieke hobby hebben, zonder hiervoor een vergoeding te krijgen. Je mag dus een boek schrijven, een beeldhouwwerk maken, optreden in een amateurgezelschap,… Je moet dit niet aangeven bij de RVA en deze activiteiten hebben geen effect op de werkloosheidsuitkering.

Artistieke activiteit die wordt vergoed

· *met de kleine vergoedingsregeling voor kunstenaars*

Als je een vergoeding volgens de kleine vergoedingsregeling ontvangt, verlies je een dag werkloosheidsuitkering.

· *als zelfstandige in bijberoep of werknemer*

Als je werkloos bent kan je je artistieke prestaties opstarten of verderzetten als zelfstandige in bijberoep of werken als werknemer en dit met behoud van je uitkering.

In beide hoedanigheden moet je de artistieke activiteit aangeven bij de RVA d.m.v. het formulier C1-artiest.

Je moet volgende dagen aanduiden op de controlekaart:

- de volledige periode gedekt door een arbeidsovereenkomst;
- de bezoldigde prestaties;
- de aanwezigheid op een tentoonstelling van je kunstwerken, indien je je zelf met de verkoop bezighoudt, of indien deze aanwezigheid vereist is op basis van een overeenkomst met degene die je creaties verkoopt;
- de opnames van audiovisuele werken.

Als je er voor kiest om je artistieke prestaties als zelfstandige in bijberoep verder te zetten, dan wordt je werkloosheidsuitkering enkel verminderd als je netto belastbaar inkomen uit het artistieke bijberoep op jaarbasis de grens van 4.361,76 euro overschrijdt. In dit netto belastbaar inkomen zitten ook de inkomsten uit de auteursrechten verwerkt. Wanneer je boven dit maximumbedrag uitkomt, verlies je recht op uitkering voor de dagen waarop je gewerkt hebt.

Als je er voor kiest om je artistieke prestaties als werknemer te verrichten, dan wordt je werkloosheidsuitkering niet verminderd op basis van je inkomsten als werknemer. Wel verlies je recht op uitkering voor de dagen waarop je werkt.

Daarnaast zijn er twee specifieke regels van toepassing:

a. De neutralisering: het percentage van je werkloosheidsuitkering daalt niet op voorwaarde dat je voldoende artistieke prestaties als werknemer levert.

   Het aantal vereiste dagen voor de initiële toepassing van deze regel ligt vast op 156 prestatiedagen in een voorafgaande periode van 18 maanden. Daarvan moeten er minstens 104 prestatiedagen van artistieke aard zijn.

   Het bewijs van deze prestaties moet je leveren op het einde van de eerste uitkeringsperiode.[13] Het voordeel wordt toegekend op jaarbasis.

   Na de eerste toepassing is jaarlijks het bewijs van drie artistieke prestaties vereist die (in duur of bij wijze van toepassing van de cachetregel) minstens overeenstemmen met 3 arbeidsdagen.

[13] Dit is in principe na de eerste 12 maanden uitkering tenzij deze periode verlengd werd.

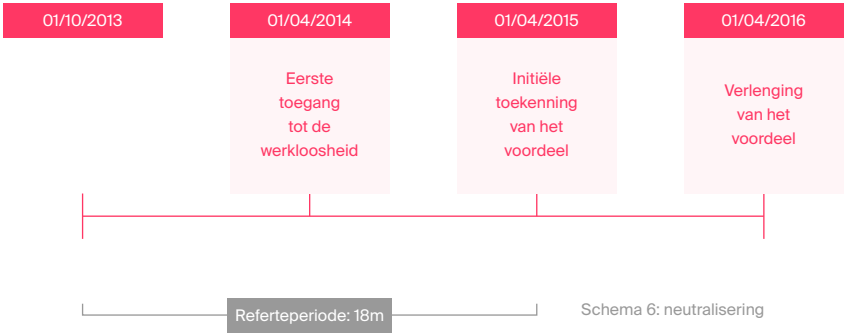

Schema 6: neutralisering

b. Zoekgedrag: om recht te hebben op een werkloosheidsuitkering moet je beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt en mag je een passende jobaanbieding van de VDAB/ACTIRIS/FOREM/ADG niet weigeren. Voor diegenen die een artistieke activiteit uitoefenen, bestaat er een specifieke regel m.b.t. beschikbaarheid op de arbeidsmarkt.

Deze regel houdt in dat je elke niet-artistieke job mag weigeren die de VDAB/ACTIRIS/FOREM/ADG je aanbiedt, als je op het moment van het niet-artistieke jobaanbod kan bewijzen dat je tijdens de voorafgaande 18 maanden 156 arbeidsdagen hebt gewerkt, waarvan er minstens 104 artistiek zijn. Als je geen 156 arbeidsdagen kan bewijzen, moet je ook op niet-artistieke jobaanbiedingen reageren. De VDAB/ACTIRIS/FOREM/ADG moet wel steeds rekening houden met je intellectuele ontwikkeling, lichamelijke capaciteiten en het risico dat je artistieke capaciteiten zouden verminderen.

Voorbeeld: Voor een pianist is een job in de bouwsector geen passende dienstbetrekking.

Indien de artistieke activiteiten vergoed worden door een **taakloon** of wanneer een overeenkomst gesloten is op basis van artikel 1bis RSZ-wet, dan is de cumulregel van toepassing.

Dit betekent concreet dat je het recht op uitkering verliest voor:

a. de dagen die je aanduidt op je controlekaart voor deze activiteit, +
b. een aantal bijkomende dagen berekend volgens deze formule:

[YA – (C x Y)] / Y = niet-vergoedbare periode

YA = *brutoloon als werknemer voor artistieke activiteit vergoed met taakloon of zonder arbeidsovereenkomst*
C = *aantal dagen voor deze activiteit aangegeven op de controlekaart*
Y = *90,15 (3/52ste van het GMMI[14])*

De niet-vergoedbare periode is beperkt tot 156 kalenderdagen (met uitzondering van zondagen) en is te rekenen vanaf de datum van beslissing.

! Een vergoeding bij wijze van taakloon heeft dus een positief effect wanneer het gaat om de berekening van het aantal dagen (zie hoger: de cachetberekening) maar een negatief effect wanneer het gaat om de hoogte van de uitkering.

Gedurende de niet-vergoedbare periode moet men niet beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Bijgevolg zijn de dagen van deze niet-vergoedbare periode niet 'gelijkgesteld' voor alle takken van de sociale zekerheid. Deze dagen worden enkel gelijkgesteld met dagen van gecontroleerde werkloosheid met betrekking tot de ziekteverzekering en de kinderbijslag.

[14] GMMI = Het gewaarborgd gemiddeld minimum maandinkomen. (Voor 2018: 1.562,59)

2.2.2. Belastingen

Op beroepsinkomsten als werknemer betaal je na aftrek van beroepskosten 25 à 50 % belastingen.[15] Het inbrengen van beroepskosten kan op twee manieren: je kan werkelijke kosten[16] in mindering brengen of opteren voor het systeem van forfaitaire kosten. In het laatste geval geef je geen kosten op en berekent de fiscus automatisch een forfaitaire kostenaftrek gebaseerd op je beroepsinkomen. Je kan bovendien elk jaar opnieuw kiezen hoe je je kosten inbrengt. Er is geen verschil tussen het statuut van zelfstandige en werknemer op vlak van personenbelasting.

2.2.3. Werken onder een arbeidsovereenkomst

Zoals eerder in deze brochure aan bod kwam, is degene die door een arbeidsovereenkomst verbonden is met zijn opdrachtgever onderworpen aan het sociaal zekerheidsstelsel van de werknemer. In dit geval is ook het arbeidsrecht van toepassing.

Het arbeidsrecht regelt algemeen de verhoudingen tussen werkgever en werknemer op vlak van o.a. arbeidsduur, ontslag, loon, welzijn, vorming.

Bij het bepalen van het loon en de arbeidsvoorwaarden moet men bovendien rekening houden met de specifieke sectorale CAO's die werden opgesteld binnen het bevoegde paritair comité waaronder de werkgever valt.

In de artistieke sector:

- Podiumkunsten: PC 304;
- Film en audiovisuele sector: PC 303 en 227;
- Socio-culturele sector: PC 329.

[15] Zie ook CULTUURLOKET, *Belastingaangifte als werknemer*, https://www.cultuurloket.be/nl/advies/vergoedingen/belastingaangifte-als-werknemer

[16] Zie ook CULTUURLOKET, *Overzicht mogelijke beroepskosten*, www.cultuurloket.be/sites/default/files/upload/document/file/overzicht_mogelijke_beroepskosten.pdf

Het arbeidsrecht biedt heel wat beschermingsmaatregelen voor de werknemer in de vorm van een reglementair kader waarbinnen de individuele arbeidsovereenkomst wordt afgesloten.

Wil je weten hoeveel het minimumloon in je sector bedraagt, wanneer je moet vergoed worden voor overuren, of een feestdag wordt verloond,…? Dan bieden deze regels het kader waarbinnen je met je werkgever kan onderhandelen.

Werken via een sociaal bureau voor kunstenaars (SBK) - interimarbeid
In sommige gevallen kan je beroep doen op een **sociaal bureau voor kunstenaars (SBK)**. Het SBK vervult de rol van werkgever en regelt de werkgeversverplichtingen (bijvoorbeeld: sociale bijdragen en belastingen berekenen, loon betalen, arbeidsongevallenverzekering sluiten…).

Het SBK kan enkel de rol van werkgever opnemen in de volgende vijf situaties:

- als de opdrachtgever een vaste werknemer moet **vervangen** - bijvoorbeeld: een actrice van een theatergezelschap heeft zwangerschapsverlof.
- als er tijdens een specifieke **periode meer werk** is - bijvoorbeeld: bij de opening van het nieuwe theaterseizoen organiseert een theatergezelschap een happening en het neemt voor een beperkte periode een aantal kunstenaars aan.
- als er **uitzonderlijk** een **speciale opdracht** is - bijvoorbeeld: een eenmanszaak organiseert een tentoonstelling omdat de zaak 10 jaar bestaat.
- als **een occasionele gebruiker** de opdracht geeft voor een **artistieke prestatie of productie**. Een “occasionele gebruiker” is iemand die geen hoofdactiviteit in de artistieke sector

heeft OF geen ander personeel tewerkstelt - bijvoorbeeld: een artistieke vzw met geen personeel in dienst organiseert een muziekfestival.

Voor de invulling van een vacante betrekking, met de bedoeling om na afloop van de periode van terbeschikkingstelling de uitzendkracht vast in dienst te nemen voor diezelfde dienstbetrekking.

Werken via een SBK is in theorie dus niet altijd mogelijk. In de praktijk loopt dit soms anders. Bedenk dat het niet altijd nodig is. Enkel wanneer je opdrachtgever de rol als werkgever niet kan opnemen kan het een interessante oplossing zijn.

2.2.4. Werken onder artikel 1bis RSZ-wet (visum kunstenaar)

Wanneer je ervoor kiest om bij afwezigheid van gezag toch te werken als werknemer, dan moet je in eerste instantie een visum kunstenaar aanvragen bij de Commissie Kunstenaars.[17] Het aanvraagformulier vind je terug op de website van de Commissie Kunstenaars, alsook op deze van Cultuurloket.

Het visum kunstenaar attesteert de artistieke aard van je prestaties en maakt het mogelijk om ook bij afwezigheid van een arbeidsovereenkomst te werken als werknemer.

Hou er in dat geval wel rekening mee dat arbeidsrechtelijke bepalingen niet van toepassing zijn. De relatie werkgever-werknemer is onder artikel 1bis RSZ-wet niet gereglementeerd zoals in het arbeidsrecht. Het contractenrecht is in deze situaties van toepassing en veel zal bijgevolg afhangen van onderhandeling.

[17] De aanvraag van een visum en het verkrijgen van een ontvangstbevestiging doet, gedurende 3 maanden, het vermoeden ontstaan dat men overeenkomstig artikel 1bis werkt.

2.3. WERKEN ALS ZELFSTANDIGE

Wanneer iemand prestaties van artistieke aard levert, kan hij er voor kiezen om onder het sociaal statuut van zelfstandige te werken. Wat betekent het nu precies om te werken als zelfstandige en welke rechten en plichten heeft een zelfstandige binnen de sociale zekerheid?

In dit hoofdstuk kijken we naar de algemene regels en naar de regels die specifiek van toepassing zijn op de situatie waarin een kunstenaar werkt als zelfstandige. Dit gebeurt wanneer de artistieke prestaties niet geleverd worden in opdracht van een werkgever.

Schema 7: prestaties van artistieke aard geleverd onder het statuut van zelfstandige

2.3.1. Rechten en plichten in de sociale zekerheid

In het stelsel van de zelfstandige betaalt de zelfstandige zelf zijn sociale bijdragen. Hiertoe sluit hij zich aan bij een sociaal verzekeringsfonds dat per kwartaal de bijdragen int en doorstort naar de RSVZ.[18] De sociale bijdrage gaat naar

[18] RSVZ = Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen.

de verschillende takken van de sociale zekerheid waarvoor een zelfstandige verzekerd is, met name naar pensioen, gezinsbijslag en ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Voor meer informatie met betrekking tot de bijdrageregeling voor zelfstandige kan je terecht op de website van Cultuurloket, en kan je tevens onze brochure 'zelfstandige in bijberoep' raadplegen.

De bijdragen van een zelfstandige liggen lager dan die van een werknemer in de sociale zekerheid. Dit verklaart de uitgebreidere sociale zekerheid in het stelsel van de werknemer. In tegenstelling tot de werknemer is de zelfstandige bijvoorbeeld niet verzekerd voor werkloosheid binnen de sociale zekerheid, noch voor arbeidsongevallen en beroepsziekten. Het staat een zelfstandige uiteraard vrij om zich individueel te verzekeren voor dit soort risico's.

Zelfstandige in bijberoep

Wie werkt als zelfstandige in bijberoep, naast een tewerkstelling als werknemer, betaalt binnen dit statuut ook sociale bijdragen.[19] Het gaat om dezelfde bijdragepercentages als een zelfstandige in hoofdberoep. De forfaitaire minimumbijdragen bedragen bij de start 76,83 euro. Zolang deze bijdragen niet gelijk zijn aan de minimumbijdragen voor een startende zelfstandige, bouwt men geen extra rechten op in de sociale zekerheid.

Dat men geen extra rechten opbouwt vormt meestal geen probleem aangezien men reeds als werknemer verzekerd is. Het is echter belangrijk om te weten dat deze bijdragen 'solidariteitsbijdragen' zijn in het stelsel van de zelfstandige terwijl men daarmee niet altijd rechten opbouwt.

[19] Zie ook CULTUURLOKET, *Zelfstandige in bijberoep*, https://www.cultuurloket.be/sites/default/files/upload/document/file/brochure_zelfstandige_in_bijberoep_2017.06_nl.pdf.

2.3.2. Belastingen

Op beroepsinkomsten als zelfstandige betaal je 25 à 50 % belastingen, na aftrek van beroepskosten. Je kan werkelijke kosten[20] in mindering brengen of opteren voor het systeem van forfaitaire kosten. In het laatste geval geef je geen kosten op en berekent de fiscus automatisch een forfaitaire kosten-aftrek gebaseerd op je beroepsinkomen. Je kan dus kiezen uit 2 systemen om je kosten in mindering te brengen. Dat kan elk jaar opnieuw.

Op vlak van personenbelasting is er geen verschil tussen het statuut van zelfstandige en werknemer.

Naast de personenbelasting is iemand met een zelfstandige activiteit even-eens btw-plichtig. Dit betekent dat je als zelfstandige belasting op toege-voegde waarde aanrekent en int, tenzij men geniet van een vrijstelling.[21]

2.3.3. Kruispuntbank van Ondernemingen

Elke zelfstandige, zowel in hoofd- als bijberoep, is verplicht zich in te schrijven bij een erkend ondernemingsloket. Met deze inschrijving wordt de zelfstandige geregistreerd in de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO).

Het ondernemingsloket gaat na of je als beginnende zelfstandige vol-doet aan de voorwaarden om een bepaalde activiteit of beroep te mogen uitoefenen. Doorgaans vraagt men een attest waaruit voldoende kennis van bedrijfsbeheer blijkt. Voor bepaalde beroepen is bovendien een bijzondere beroepskennis vereist. Een artiest dient voor het starten van een zelfstan-dige artistieke activiteit geen attest bedrijfsbeheer voor te leggen omdat de uitoefening van een artistieke activiteit wordt gezien als een vrij beroep.

Als alle startersformaliteiten via het ondernemingsloket zijn afgehandeld, krijg je als zelfstandige een uniek onder-nemingsnummer. Dit nummer is na activering ook het btw-nummer.

[20] Zie ook CULTUURLOKET, *Overzicht mogelijke beroepskosten*, www.cultuurloket.be/sites/default/files/upload/document/file/overzicht_mogelijke_beroepskosten.pdf.
[21] Zie ook CULTUURLOKET, *alles over btw*, www.cultuurloket.be/nl/advies/vergoedingen/alles-over-btw.

2.3.4. Verklaring zelfstandige activiteit

Wanneer degene die artistieke prestaties levert ervoor kiest om te werken als zelfstandige, dan kan een verklaring van zelfstandige activiteiten aangevraagd worden bij de Commissie Kunstenaars.[22] Het betreft geen wettelijke verplichting maar een mogelijkheid voor diegene die prestaties leveren van artistieke aard in opdracht en dit wensen te doen onder het statuut van zelfstandige.

Deze zelfstandigheidsverklaring wordt toegekend na een positieve beslissing van de Commissie en heeft tot doel:

- zekerheid te verschaffen (voor maximum 2 jaar) dat je voor het omschreven werk inderdaad zelfstandige bent, en zodoende ook een duidelijk signaal wordt verschaft aan de opdrachtgever dat de kunstenaar niet onder artikel 1bis RSZ-wet valt;
- de haalbaarheid van een zelfstandige statuut te toetsen en zo de duurzaamheid ervan te verhogen. De Commissie gaat immers na of het zelfstandige statuut 'wenselijk' is, rekening houdende met de professionele situatie van de kunstenaar.

2.4. DE KLEINE VERGOEDINGSREGELING VOOR KUNSTENAARS

Om rechtszekerheid te bieden i.g.v. vergoeding van kleinschalige artistieke activiteiten die in opdracht geleverd worden, is er de kleine vergoedingsregeling voor kunstenaars.[23]

Wanneer men voor prestaties van artistieke aard in opdracht binnen de vooropgestelde grenzen vergoed wordt, nl. maximum: 126,71 euro per dag, 2.534,11 euro per jaar, 30 keer per jaar en 7 opeenvolgende dagen bij eenzelfde opdrachtgever, wordt deze vergoeding beschouwd als forfaitaire kostenvergoeding.

Om van deze regeling gebruik te maken, dient men te beschikken over een kunstenaarskaart. Deze wordt

[22] Art. 1bis RSZ-wet.
[23] Art. 17 sexies KB 28 november 1969.

aangevraagd bij de Commissie Kunstenaars en afgeleverd gelijktijdig met de positieve beslissing van de Commissie. De Commissie Kunstenaars zal tevens een overzicht van prestaties afleveren, dat per kalenderjaar wordt afgeleverd. Deze vergoedingen zijn niet onderworpen aan sociale zekerheidsbijdragen en worden niet belast aangezien het gaat om een terugbetaling van kosten.
Deze vergoedingswijze is bestemd en geschikt voor de vergoeding van kleinschalige activiteiten en vervangt geenszins het sociaal zekerheidsstatuut i.g.v. een beroepsactiviteit als kunstenaar.[24]

[24] Zie ook CULTUURLOKET, *veelgestelde vragen kleine vergoedingsregeling (KVR)*, https://www.cultuurloket.be/sites/default/files/upload/document/file/kvr_kleine_vergoeding-regeling_veelgestelde_vragen.pdf.

III. Besluit

Een eerste belangrijke vraag voor de kunstenaar en zijn opdrachtgever is steeds of er sprake is van gezag en een arbeidsovereenkomst. Is dit niet het geval, dan ligt de keuze voor het sociale statuut waaronder hij gaat werken bij degene die prestaties van artistieke aard levert.

Met het artikel 1bis RSZ-wet wil de wetgever voorkomen dat wanneer men prestaties van artistieke aard levert zonder een arbeidsovereenkomst, men automatisch in het zelfstandige statuut terecht komt. Bij afwezigheid van een arbeidsovereenkomst ontstaat op die manier een keuzemogelijkheid. De keuze voor een statuut als werknemer of zelfstandige is een individuele keuze en gebeurt rekening houdende met de kenmerken van elk statuut en de praktijk van de kunstenaar.

De informatie in deze brochure biedt inzicht in de fundamentele verschillen tussen beide statuten. Het statuut van werknemer heeft een hoge kostprijs waar tegenover een hoge graad van bescherming staat. Het statuut van zelfstandige biedt een mogelijke hogere onmiddellijke verdienste en een lagere bescherming met grotere eigen verantwoordelijkheid en vrijheid om inkomsten te investeren op de vlakken die men nodig en nuttig acht voor het voortbestaan en de groei van de activiteit.

De brochure **‘Het kunstenaarsstatuut’**
is een uitgave van Cultuurloket vzw

© Cultuurloket vzw
Sainctelettesquare 19 (7e verdieping) - 1000 Brussel
T 02 204 08 00
info@cultuurloket.be • www.cultuurloket.be
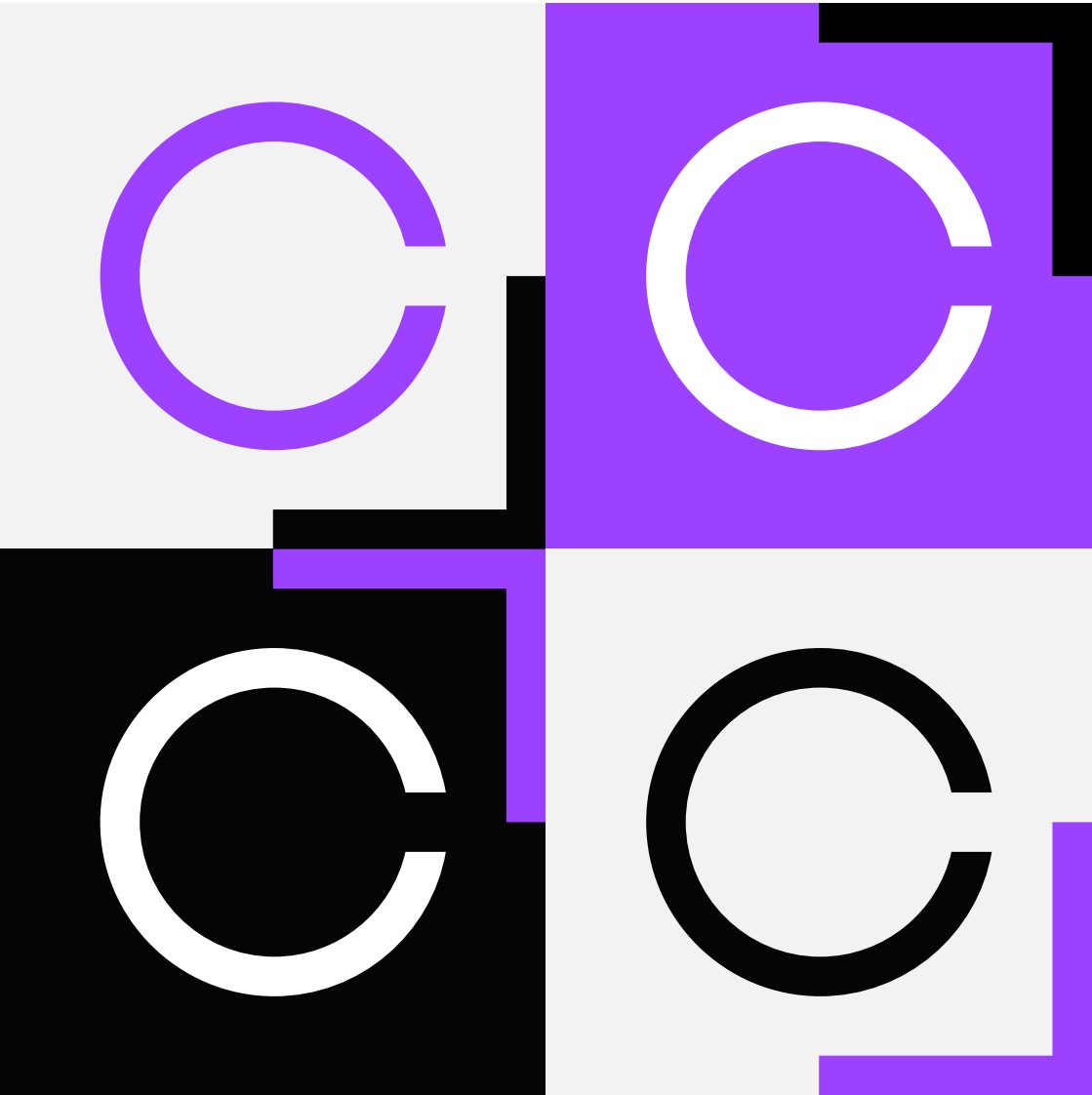
Publicatiedatum: juli 2018
Wettelijk depotnummer: D/2011/10.738/1